

Яговдик Є.В.,
магістр 2 року навчання,
факультету захисту рослин, біотехнологій та екології
Національного університету біоресурсів і природокористування України,
Київ, Україна.

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ЗАХОДИ ЩОДО ЗБЕРЕЖЕННЯ ТИСУ ЯГІДНОГО (*TAXUS BACCATA L.*) В УКРАЇНІ

В сучасному світі в геометричній прогресії спостерігається, винищення тварин та використання рослин в економічних цілях, що ставить під загрозу зникнення не тільки реліктових а й сучасних видів фауни та флори.

За матеріалами Червоної книги, яка була опублікована 14 червня 1992 року Міжнародним союзом охорони природи (МСОП), напередодні відкриття в Ріо-де-Жанейро конференції ООН зі сталого розвитку, під загрозою вимирання перебувають 19,8 тисяч видів, з яких 30% хвойні рослини.

Хвойні рослини зустрічаються по всьому світі, в різних куточках планети. Зелені рослини найчисельніші й найрозповсюдженіші – сучасні голонасінні рослини; підвідділ та клас відділу Streptophyta царства Зелені рослини.

Часто зустрічаються, всім відомі, представники даного класу: Pinus, Picea, Cupressus, Cedrus, Taxus, Sequoia, Larix, що мають найбільше економічне значення. В родині Тисові (Taxaceae) відомо 5 родів та близько 20 видів.

Під впливом людської діяльності та втручання в природні ландшафти багато видів рослин родини Taxaceae знаходяться під загрозою зникнення і поступово заносяться до Червоної книги МСОП. Серед таких видів у флорі України єдиний представник зникаючих вічнозелених рослин – тис ягідний (*Taxus baccata L.*). Ще декілька десятків років тому, популяції цього виду охоплювали Західну Європу: на півночі до Великої Британії (відомий лабіринт Хемптон-корт) і Скандинавії, на півдні – до Середземного моря, на сході – до західних районів Білорусі й України. Рослина майже повністю була винищена людиною через свою міцну і практично «вічну» деревину, що має сильні бактерицидні властивості. Нині популяції тису ягідного зустрічаються в Українських Карпатах, у лісах Буковини та на Закарпатті.

Основна кількість локалітетів зберігалась в помірно-вологій кліматичній зоні, у букових та ялицево-букових лісах. Дводомність виду, його мала насіннева продуктивність, тривалий період проростання насіння (до 400 днів), що відбувається лише за умови високої вологості ґрунту, не сприяють його генеративному поновлення порівняно з іншими супутніми видами.

Зате довговічність та його стійкість до фізичних і хімічних факторів сприяють підтриманню його вітальності. Цим можна пояснити збереження тису ягідного в дуже малих ізольованих локалітетах.

Для того, що збільшити популяції *Taxus baccata L.* потрібно застосовувати альтернативні методи відновлення чисельності (метод інтродукції). Тис ягідний має широку адаптаційну амплітуду, що є надійною гарантією успішності його інтродукції та введення його в декоративні та лісові насадження.

Є можливість збільшити число популяцій даного виду, але для цього необхідне проведення масштабних біоекологічних досліджень щодо особливостей адаптації виду до умов антропогенного середовища, а також удосконалення класичних технологій вирощування та застосування новітніх підходів у штучному розведенні рослин.

На жаль, сучасний стан охорони тису ягідного в Україні не є достатньо ефективним, тому потрібно здійснення постійного моніторингу стану існуючих популяцій в природних умовах, проведення роз'яснювальної роботи серед населення, застосування заходів репатріації, розроблення методів для прискорення росту рослини в умовах культури та удосконалення нормативно-правової бази щодо охорони рідкісних та зникаючих видів рослин.